

Scientific Journal of

Sustainable Development of Geographical Environment

Vol. 8 No. 19, Winter 2026

Original Article

Analysis and study of urban shrinkage with Emphasis on the Role of Migration (Case Study: Borujerd City)

Mohammad Beyranvand^{1*}

1. Department of Human Geography and Spatial Planning, Faculty of Earth Sciences, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran

Abstract

Introduction: Urban shrinkage can be understood as a reinterpretation of concepts used in earlier scholarly discussions, including deurbanization, urban decline, urban blight, urban decay, obsolescence, population loss, and urban poverty. Researchers often define economic stagnation, population loss, a high unemployment rate, and social and demographic problems. The objective of this research is to analyze and examine urban shrinkage with particular emphasis on the role of migration.

Materials and Methods: This applied study used a descriptive-analytical design, based on direct observation and a questionnaire survey. The initial spatial units were the urban neighborhoods of Borujerd, categorized into five clusters: marginalized neighborhoods, annexed villages, affluent neighborhoods, pre-planned housing complexes, and the city's core formation neighborhoods. According to the statistics, the cluster of pre-planned housing complexes was excluded as no out-migrants were identified in this cluster. Data were collected through document review and fieldwork. For the section on the causes of citizen emigration from Borujerd, a citizen questionnaire was designed using a Likert scale. Given the questionnaire's design for investigating emigration causes from Borujerd, Cronbach's alpha test was employed within the SPSS software environment; the obtained Cronbach's alpha coefficient of 0.82 confirms the questionnaire's reliability at a very good level. The questionnaire's validity was evaluated and approved by subject-matter experts. A non-probability purposive sampling method was used. Given that the data collection was survey-based and the variables under investigation were of a nominal-ordinal nature, and considering that no statistics are registered regarding the number of emigrants, we employed non-probability purposive sampling. Furthermore, to determine the sample size in a manner consistent with scientific foundations for survey research, we deemed it reasonable to base the sample size on the completion of 100 questionnaires. For the analysis of the questionnaire data, we utilized one-way analysis of variance (ANOVA) within SPSS software.

Results and Discussion: The findings revealed that, considering the F-statistic value and significance level greater than 0.05, there was no significant difference in mean scores among privileged neighborhoods, marginalized informal settlements, historical urban core areas, and annexed former villages regarding variables such as: greater employment opportunities outside the city, lack of job opportunities in Borujerd, limited access to banking facilities, particularly loans, inequality in amenities and services between Borujerd and the provincial capital as well as other destination cities, shortage of sports infrastructure and facilities, difficulties faced by respondents or their children in starting a family, perceived greater personal freedom in larger cities, insufficient governmental institutions and organizations in the origin city, inefficient performance of city officials, and government policies and development plans favoring the provincial capital across different neighborhoods expressing consensus about the impact level of these factors on migration from Borujerd.

Conclusion: The findings suggest that out-migration contributes to sustained population decline in Borujerd city as the primary indicator of urban shrinkage, with residential neighborhoods gradually emptying and increasing housing vacancy rates, while population decrease reduces demand for services causing business closures and intensifying migration through a vicious cycle, as migration intensification fragments urban space where marginalized neighborhoods, annexed villages and historic urban cores face depopulation while pre-planned townships and privileged areas gain population, driving internal relocation between neighborhoods or to other cities as middle classes increasingly opt for out-migration to other cities with significant numbers from Borujerd's historic core neighborhoods relocating to Tehran. The long-term effects of migration on urban shrinkage include population aging, decline in the workforce, closure of small businesses, reduced capital attraction, increased vacant and abandoned properties, decline in infrastructure and urban facility quality, proliferation of unsafe neighborhoods, closure of schools and educational centers, reduced quality of healthcare services, diminished public transportation, social fragmentation, decreased social vitality, increased psychological problems, abandonment of agricultural lands, expansion of marginalized settlements, and environmental degradation.

Keywords: urban shrinkage, one-way ANOVA, migration, Borujerd City

Citation : Beyranvand, M. (2025). Analysis and Study of Urban Shrinkage with Emphasis on the Role of Migration (Case Study: Borujerd City). Sustainable Development of Geographical Environment, Vol. 8, No. 17, (0-0). <https://doi.org/10.48308/sdge.2025.240120.1259>

Received: 26/05/2025

Revised: 25/07/2025

Accepted: 18/10/2025

* Corresponding Author's Email: m-beyranvand@sbu.ac.ir

مقاله پژوهشی

Copyright: © 2025 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY). license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

تحلیل عوامل مؤثر بر ظهور پدیده انقباض شهری با تأکید بر نقش مهاجرت (مطالعه موردی:

شهر بروجرد)

محمد بیرانوند^{*۱}

۱. گروه جغرافیای انسانی و آمایش، دانشکده علوم زمین، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران.

چکیده

مقدمه: انقباض شهری در واقع بازخوانی مجددی از اصطلاحات علمی در گفتمان‌های قبلی از جمله شهرزدایی، زوال شهری، پژمردگی، آشفتگی شهری، کهنگی، کاهش جمعیت و فقر شهری می‌باشد. دانشمندان اغلب شهر در حال انقباض را به عنوان یک منطقه شهری تعریف می‌کنند که از رکود اقتصادی، از دست دادن جمعیت، نرخ بالای بیکاری و مشکلات اجتماعی و جمعیتی مواجه است. هدف این پژوهش تحلیل و بررسی انقباض شهری با تأکید بر نقش عامل مهاجرت می‌باشد. **مواد و روش‌ها:** این پژوهش از نظر هدف کاربردی می‌باشد و از نظر روش تحقیق توصیفی - تحلیلی بر اساس مشاهدات مستقیم و توزیع پرسش‌نامه است. واحد فضایی اولیه محلات شهری شهر بروجرد می‌باشد که در پنج خوشه محلات حاشیه‌نشین، روستاهای الحاق شده به شهر، محلات برخوردار، شهرک‌های از پیش برنامه ریزی شده و محلات هسته شکل گیری شهر دسته‌بندی می‌شوند که طبق آمارها خوشه شهرک‌های از پیش برنامه ریزی شده حذف می‌شوند چون دارای جمعیت مهاجر خروجی از شهر نمی‌باشند. برای گردآوری داده‌ها از دو روش اسنادی و میدانی بهره گرفته شد. برای بخش علل مهاجرت مردم از شهر بروجرد پرسشنامه شهروندان در مقیاس لیکرت تهیه شده است. با توجه به طراحی سؤالات پرسشنامه علل مهاجرت از شهر بروجرد در محیط نرم افزار SPSS از آزمون آلفای کرونباخ بهره گرفته شد و ضریب آلفای کرونباخ بدست آمده 0/82 پایایی پرسشنامه را در سطح بسیار خوب تأیید می‌کند. روایی پرسشنامه توسط اساتید متخصص تأیید گردید. از روش نمونه گیری غیراحتمالی هدفمند استفاده شده است. با توجه به اینکه جمع آوری اطلاعات پیمایشی بوده و اطلاعات مورد بررسی صفت اسمی - ترتیبی بوده است و از طرفی آماری در مورد تعداد مهاجران خروجی ثبت نشده است از روش نمونه گیری غیراحتمالی هدفمند بهره برده ایم و برای تعیین حجم نمونه که مورد تأیید مبانی علمی برای تحقیقات پیمایشی است منطقی است می‌را بر پرکردن 100 پرسشنامه گذاشته ایم. برای تجزیه و تحلیل داده های پرسشنامه از آزمون آنووا یا همان تحلیل واریانس یک طرفه در نرم افزار SPSS بهره گرفته ایم.

نتایج و بحث: یافته ها نشان داد که با توجه مقدار آماره F و سطح معنی داری بزرگتر از 0/05 از نظر نمره میانگین، میان محلات برخوردار، محلات حاشیه نشین، محلات هسته شکل گیری شهر و روستاهای الحاق شده به شهر تفاوت معنی داری برای متغیرهایی همچون امکان وجود فرصت های کاری بیشتر در خارج از این شهر، نبود فرصت های شغلی در شهر بروجرد، نبود تسهیلات بانکی مثل اعطای وام، نابرابری در امکانات و خدمات میان شهر بروجرد با مرکز استان و سایر شهرهای مقصد، کمبود زیرساخت ها و امکانات ورزشی، مشکلات تشکیل خانواده برای خود یا فرزندان، وجود آزادی های فردی در شهرهای بزرگ، نبود نهادها و سازمان های دولتی کافی در مبدأ، عملکرد ناکارآمد مسئولان شهر و مصوبات و طرح های دولتی به نفع مرکز استان وجود ندارد و تمامی پاسخگویان در محلات مختلف در مورد میزان اثرگذاری این عوامل بر مهاجرت از شهر بروجرد هم آرا بوده اند.

نتیجه گیری: مهاجرت منجر به کاهش پایدار جمعیت شهر بروجرد می شود که اولین و مهم ترین نشانه انقباض شهری می باشد. محله های مسکونی به تدریج خالی شده و نرخ خانه های خالی افزایش می یابد. با کاهش جمعیت کاهش تقاضا برای خدمات اتفاق می افتد که این امر سبب تعطیلی کسب و کارها می شود و مهاجرت در یک چرخه معیوب تشدید می شود. با تشدید مهاجرت فضای شهری تکه تکه می شود و محلات حاشیه نشین، روستاهای الحاق شده به شهر و محلات هسته شکل گیری شهر با کاهش جمعیت رو به رو می شوند و از طرفی جمعیت در شهرک های از پیش برنامه ریزی شده و محلات برخوردار افزایش می یابد این روند سبب مهاجرت مردم از محله ای به محله ی دیگر یا شهر دیگر می شود طبقات متوسط روی به جابه جایی های برون شهری می آورند به نحوی که در شهر بروجرد جمعیت زیادی از محلات هسته شکل گیری شهر به تهران نقل مکان می کنند.

واژه‌های کلیدی: انقباض شهری، تحلیل واریانس یک طرفه، مهاجرت، شهر بروجرد

استناد: بیرانوند، م. (1404). تحلیل عوامل مؤثر بر ظهور پدیده انقباض شهری با تأکید بر نقش مهاجرت (مطالعه موردی: شهر بروجرد). توسعه

پایدار محیط جغرافیایی، دوره ۸، شماره ۱۷، (۰۰۰). <https://doi.org/10.48308/sdge.2025.240120.1259>

پذیرش: ۱۴۰۴/۰۷/۲۶

بازنگری: ۱۴۰۴/۰۵/۰۳

دریافت: ۱۴۰۴/۰۳/۰۵

* رایانامه نویسنده مسئول: m-beyranvand@sbu.ac.ir

مقدمه

انقباض شهری در واقع بازخوانی مجددی از اصطلاحات علمی در گفتمان‌های قبلی از جمله شهرزدایی، زوال شهری، پرمردگی، آشفتگی شهری، کهنگی، کاهش جمعیت و فقر شهری می‌باشد. (Audirac 2018). به گفته کارشناسان کمیسیون اقتصادی اروپا میزان شهرهای منقبض شده در جهان تا سال 2050 به 30 درصد خواهد رسید. و اکنون در سال 2022 این رقم به 19 درصد رسیده است (Frolov, Volkov et al. 2022). انقباض شهری بیشتر در شهرهای کوچک و میانی رخ می‌دهد (Markwart and Degtyareva 2021). دانشمندان اغلب شهر در حال انقباض را به عنوان یک منطقه شهری تعریف می‌کنند که از رکود اقتصادی، از دست دادن جمعیت، نرخ بالای بیکاری و مشکلات اجتماعی و جمعیتی مواجه است (Barasheva, Leng et al. 2021). هاسرمن برای اولین بار در سال 1990 واژه انقباض شهری را برای شهر روهرآلمان که دچار صنعتی‌زدایی شده بود، به کار برد (Wang, Wang et al. 2021). انقباض شهری ابتدا در کشورهای غربی مانند آلمان، بریتانیا و ایالات متحده در نتیجه صنعتی‌زدایی، حومه‌نشینی، کاهش نرخ تولد و پیری جمعیت رخ داد. در سال‌های اخیر در کشورهای در حال توسعه تعدادی از شهرها نیز منقبض شده‌اند. از دست رفتن جمعیت به عنوان مهم‌ترین معیار برای انقباض شهری در نظر گرفته شده است (Reckien and Fernandez, 2011). عوامل مهم در شکل‌گیری انقباض شهری در کشورهای در حال توسعه شامل نرخ زاد و ولد پایین، پیری جمعیت و مهاجرت می‌شود. پیش‌بینی می‌شود روند انقباض شهری در کشورهای در حال توسعه در آینده شدت بیشتری بگیرد. (Hu, 2021). انقباض شهری با توجه به ساختار و بافت هر منطقه جغرافیایی متفاوت است. در اکثر پژوهش‌ها انقباض شهری مترادف با کاهش جمعیت و افول اقتصادی در نظر گرفته شده است (Gao, Wang et al. 2021). کاهش جمعیت در بیشتر شهرهای در حال انقباض در کشورهای در حال توسعه به علت مهاجرت جمعیت می‌باشد و افول اقتصادی نیز بیشتر به دلیل تعطیل شدن مشاغل صنعتی رخ می‌دهد (خاوریان گرمسیر، 1398). پدیده انقباض دارای پیامدهای گوناگون اقتصادی، محیطی، اجتماعی و جمعیت شناختی می‌باشد (Reis et & Bent, 2019). از جمله پیشران‌های مهم در انقباض شهری می‌توان به مواردی از جمله کالایی شدن فضا (Harvey 1989)، رشد پراکنده شهری (Rodríguez and Cabrera-Barona 2024)، برنامه تعدیل ساختاری (Wardhani, Nurlambang et al. 2022)، جهانی شدن (Peiliang, Xiaoyun et al. 2020)، تغییر مراکز اقتصادی (Qin, Yuan et al. 2020) و حومه‌نشینی (Kantor-Pietraga 2021) نام برد.

طبق فرهنگ لغت انگلیسی آکسفورد مهاجرت عبارت است از حرکت و جابه‌جایی شخص یا مردمی از یک کشور، محله یا منطقه مسکونی. سازمان بین‌المللی مهاجرت مهاجر را به عنوان واژه‌ای فراگیر تعریف می‌کند و آن را منعکس‌کننده درک متعارف مردمی است که از محل زندگی خود دور می‌شوند، خواه در داخل یک کشور یا خارج از یک کشور (Dustmann, Kastis et al. 2022).

از جمله مهم‌ترین مطالعات در برنامه ریزی فضایی، بررسی تحرک و جایه‌جایی جمعیت و علل و عوامل آن است که می‌تواند در جهت شناخت چگونگی گسترش و شکل‌گیری مراکز جمعیتی، با توجه به روند حرکت‌های جمعیتی در طول زمان مورد استفاده قرار گیرد. بررسی و شناخت عوامل مؤثر بر مهاجرت، در عین حال می‌تواند زمینه پیش‌بینی حرکت‌های جمعیتی را برای آینده، به صورت تابعی از یک سری فاکتورهای جمعیتی و یا غیر جمعیتی فراهم نماید. این پیش‌بینی می‌تواند مبنای تصمیم‌گیری و تدوین سیاست‌های توسعه، در یک مقطع قرار گیرد (دستجردی، 1383). اورت اس لی برای نخستین بار مهاجرت را در چارچوب کشش - رانش فردی تحلیل کرد که بر جذب و دفع مهاجر در مکان و یا به تعبیری عرضه و تقاضا در مهاجرت توجه داشت (ایراندوست و همکاران، 1392). در هر منطقه جغرافیایی عوامل متعددی سبب جذب و دفع جمعیت می‌شوند. که این عوامل جاذبه در مقصد و عوامل دافعه در مبدأ برای مهاجران متفاوت می‌باشد. در عین حال ممکن است طبقاتی از مردم که به گونه مشابه به مجموعه عوامل در مبدأ و مقصد واکنش می‌دهند را بتوان از یکدیگر تفکیک کرد. اثر هر یک از این عوامل بنا به شخصیت و ویژگی‌های فردی، همانند جنس، سن، میزان تحصیلات، سطح مهارت، نژاد، گروه‌های قومی و یا فردی یا خانوادگی مهاجرت کردن متفاوت خواهد بود.

(اسکندری، 1393). تصمیم افراد برای مهاجرت به پنداشت آن‌ها از وضعیت جامعه مبدأ و مقصد بر می‌گردد. افراد در تلاش اند از موقعیتی ناخوشایند جدا شوند و به جامعه‌ای با امکانات نسبتاً بهتری وارد شوند. اگر فرد هزینه - منفعت موقعیت را بسنجد و عوامل جذب و دفع را در نظر بگیرد، منافع مهاجرت بر هزینه‌هایش بچربد، نقل مکان می‌کند. این تصمیم‌گیری بر مهاجرت با تأکید بر ارتقای کیفیت زندگی است. سرانجام قصد رفتن به جابه‌جایی می‌انجامد؛ اگرچه وقایع غیرمنتظره نیز ممکن است در تصمیم فرد تأثیر بگذارد (رضایی، صادقی، 1400). نابرابری‌های ساختاری میان مبدأ و مقصد از عوامل اصلی مهاجرت می‌باشد (Wallerstein, 1974). همچنین شبکه‌های اجتماعی و ارتباطی بین مهاجران و مقصد فرآیند مهاجرت را تسهیل می‌کند (Massey et al., 1993). دست‌یابی به شغل، دستمزد بالاتر و کیفیت زندگی بالاتر از دیگر عوامل مؤثر در مهاجرت می‌باشد (Sjaastad, 1962). مهاجرت ناشی از عوامل فردی، نابرابری درآمدی بیکاری و کمبود فرصت‌های شغلی در مبدأ است (Stark & Bloom, 1985). گسترش فناوری اطلاعات، کاهش هزینه‌های حمل و نقل عمومی و تقاضای بازار کار مهاجرت را تسهیل کرده است (Czaik & Hass, 2021). مهاجرت کاری موقت به عنوان یک راه حل برای کمبود نیروی کار به عنوان یک سیاست مهاجرتی انعطاف‌پذیر مطرح می‌باشد (Dustmann et al, 2022). در دوران اخیر تغییرات اقلیمی و عوامل زیست‌محیطی سبب مهاجرت‌های بین‌شهری شده است (Docquier & Machado, 2023).

شهر بروجرد با توجه به اینکه نرخ رشد جمعیت شهری در بازه زمانی 1355-1375 معادل 7/85 بوده و در دوره زمانی 1375-1395 معادل 1/04 بوده است، می‌توان کاهش قابل ملاحظه جمعیت شهر را مشاهده کرد. از طرفی از دست رفتن جمعیتی معادل 5655 نفر در فاصله دو سرشماری سال‌های 1390-1395 همگی حکایت از انقباض شهری در شهر بروجرد دارند که ضریب رشد جمعیت شهری در این بازه زمانی 0/43- بوده است. افول اقتصادی شهر با تعطیلی 88 کارگاه صنعتی در سال 1395 از مجموع 99 کارگاه صنعتی شهر رخ داد (مرکز آمار، 1395). 5879 نفر از جمعیت شهرستان بروجرد طی دهه 1385-95 به سایر شهرستان‌های استان لرستان مهاجرت کرده‌اند که از این میان بیشترین مهاجرت به شهرستان خرم‌آباد با 2942 نفر بوده است. طی دوره زمانی مذکور استان‌های تهران با 20218 نفر، خوزستان با 2612 نفر، مرکزی با 2055، اصفهان با 1557 نفر بیشترین مهاجران خروجی از شهرستان بروجرد را به سمت خود کشانده‌اند (سند آمایش شهرستان بروجرد، 1395). بر همین اساس در این پژوهش سعی بر آن است که به علل مهاجرت مردم از شهر بروجرد در محلات مختلف پرداخته شود. این پژوهش به دو سؤال اساسی به شرح روبه‌رو پاسخ می‌دهد:

1- مهم‌ترین علل مهاجرت مردم در شهر بروجرد کدامند؟ 2- میان محلات مختلف شهر بروجرد از نظر علل مهاجرت از شهر چه تفاوت‌هایی وجود دارد؟

در این زمینه پژوهش‌های متعددی صورت گرفته است که در ذیل به طور مختصر به برخی از آن‌ها اشاره می‌کنیم. مارتیز فرناندز و همکاران در پژوهشی تحت عنوان بررسی شهرهای در حال انقباض استرالیا، مهاجرت و افول شهری در مناطق روستا شهری در سال 2020 با استفاده از تحلیل داده‌های ثانویه (سرشماری) و با استفاده از مصاحبه با ذی‌نفعان و مدل‌سازی رگرسیون بیان داشتند که مهاجرت جوانان به کلان‌شهرها باعث کاهش جمعیت و رکود اقتصادی در شهرهای کوچک شده است و نیاز به سیاست‌های بازتوسعه شهری برای جذب جمعیت و سرمایه‌گذاری مبرم است (Martinez-Fernandez et al, 2020).

هاسه و همکاران در پژوهشی تحت عنوان نقش مهاجرت در انقباض شهری: چشم‌انداز اروپایی و با استفاده از داده‌های ثانویه و تحلیل تطبیفی داده‌های شهری در آلمان، لهستان و اسپانیا در سال 2021 بیان داشتند که مهاجرت به حومه‌ها و شهرهای بزرگتر، شهرهای کوچک را با کمبود نیروی کار مواجه کرده است. سیاست‌های مهاجرتی باید بر تعادل جمعیتی تمرکز کنند (Haase et al, 2021).

لیو و وانگ در پژوهشی تحت عنوان شهرهای در حال انقباض در چین: تأثیر مهاجرت و سیاست‌گذاری بر افول شهری در سال 2022 با استفاده از مدل‌سازی اقتصادی در نرم‌افزار GIS و تحلیل داده‌های مکانی بیان دارند که مهاجرت به

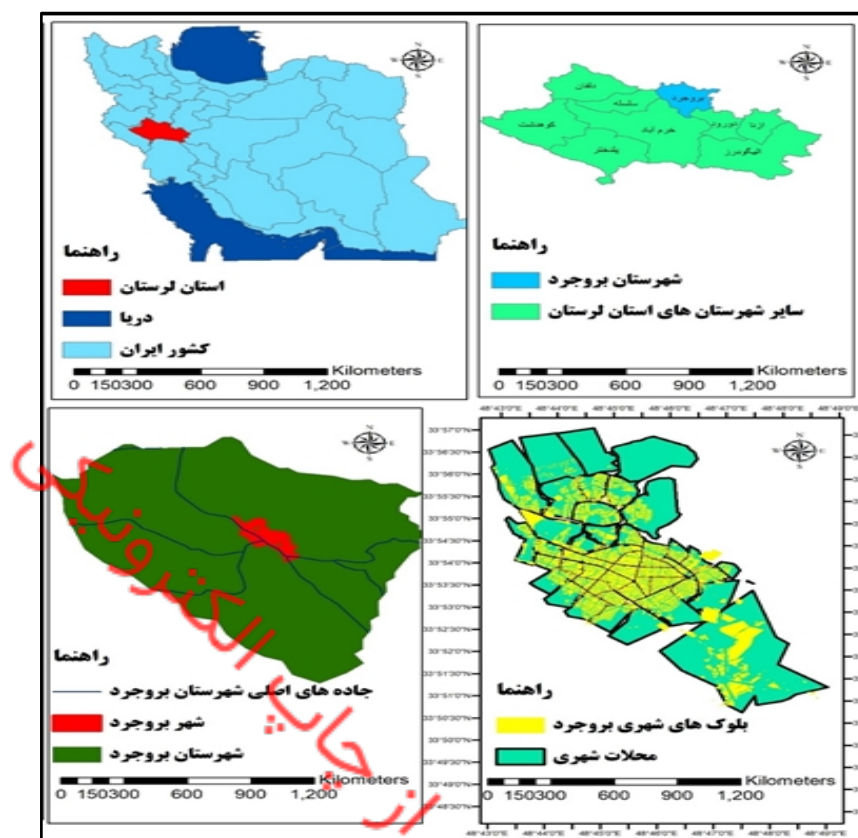
شهرهای بزرگتر باعث خالی شدن شهرهای صنعتی کوچک شده است و نیاز به برنامه ریزی منطقه ای برای توزیع متعادل جمعیت مبرم و اساسی می باشد (Liu & Wang, 2022). پیراسته و عادل در سال 1403 در پژوهشی با عنوان واکاوی مفهوم انقباض شهری و عوامل مؤثر بر شکل گیری آن (نمونه موردی: شهر اركواز استان ایلام) با استفاده از روش تحلیلی محتوای کیفی و مصاحبه با ساکنان، مدیران و مسئولان شهر و استان بیان داشتند که مقوله های انقباض شهری در ابعاد کالبدی، اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و زیست-محیطی می باشد. در این پژوهش بر اساس تکرار مفاهیم یاد شده در مصاحبه ها، مفاهیم و مقولات استخراج شده در بررسی علل پدیده ی انقباض شهری اركواز اولویت بندی شدند. مقولات وابسته به بعد اقتصادی از جمله کمبود شغل و فقر، سطح پایین درآمدها، عدم امکان پیشرفت و بعد محیط زیستی شامل کیفیت آب شرب و منابع تأمین آب بیشترین تأثیر را بر زول شهری اركواز داشته اند (Adeli & Pirasteh, 2024).

غلامی گوهره در سال 1402 در پژوهشی با عنوان پدیده انقباض شهری، مفهومی مغفول در ادبیات نظری داخلی؛ مطالعه موردی، شهر هرسین با استفاده از تحلیل محتوای مصاحبه های نیمه ساختاریافته با مهاجران از شهر هرسین بیان داشت که در میان شهرهای استان کرمانشاه بیشترین میزان انقباض مربوط به شهر هرسین بوده است. مهم ترین پیشران های انقباض شهری در هرسین عبارتند از: بیکاری و کمبود فرصت های شغلی، کمبود زیرساخت ها و خدمات شهری، مشکلات اجتماعی و فرهنگی، عوامل سیاسی و ضعف در حکمرانی محلی (Gholami Gohareh, 2023). همانگونه که پیشینه پژوهش نشان می دهد عامل اقتصادی مهم ترین عامل و انگیزه در مهاجرت مردم از یک شهر و کاهش جمعیت آن می باشد که سبب انقباض شهری در شهرهای کوچک می شود. وجه تمایز پژوهش حاضر در تقسیم بندی مهاجران از شهر بروجرد در محلات مختلف برخوردار، روستاهای الحاق شده به شهر، محلات حاشیه نشین، محلات هسته شکل گیری شهر و شهرک های از پیش برنامه ریزی شده می باشد که انگیزه های مهاجرت در این محلات متفاوت می باشد.

مواد و روش ها

محدوده مورد مطالعه

شهر بروجرد یکی از شهرهای میانی غرب کشور و دومین شهر بزرگ در استان لرستان است. در فرآیند شهرنشینی شتابان نیز شهر بروجرد رشد قابل توجهی داشته است و جمعیت این شهر از 49186 نفر در سال 1335 به 234997 نفر در سال 1395 رسیده است (مرکز آمار ایران، 1395). این جمعیت در مساحتی بالغ بر 33/9 کیلومتر مربع در قالب دو منطقه و ده ناحیه پخش شده است (مهندسی مشاور امکو، 1390). تعداد طلاق در شهر بروجرد از سال 1375 تا سال 1400 روند افزایشی داشته است و بیشترین میزان آن در سال 1400 اتفاق افتاده است این امر سبب کاهش ازدواج و تولید نسل ها می شود و در نتیجه سبب کاهش جمعیت شهر و انقباض شهری می گردد. نرخ خالص مهاجرت شهر بروجرد به جز استان های کرمانشاه، خوزستان، سیستان و بلوچستان، چهار محال و بختیاری، همدان و کهگیلویه در رابطه با سایر استان ها منفی می باشد و این بدان معناست که خروجی جمعیت شهر بروجرد نسبت به ورودی جمعیت در ارتباط با استان های مذکور بیشتر می باشد (سند آمایش شهرستان بروجرد، ۱۳۹۵؛ سالنامه آماری استان لرستان، ۱۴۰۰).

نقشه ۱: موقعیت شهر بروجرد در کشور و استان (منبع: یافته های پژوهش، ۱۴۰۴)

جدول ۱: جمعیت و ضریب رشد جمعیت شهر بروجرد در فاصله سال های (۱۳۳۵-۱۳۹۵) (منبع: یافته های پژوهش بر اساس آمار مرکز آمار، ۱۴۰۴)

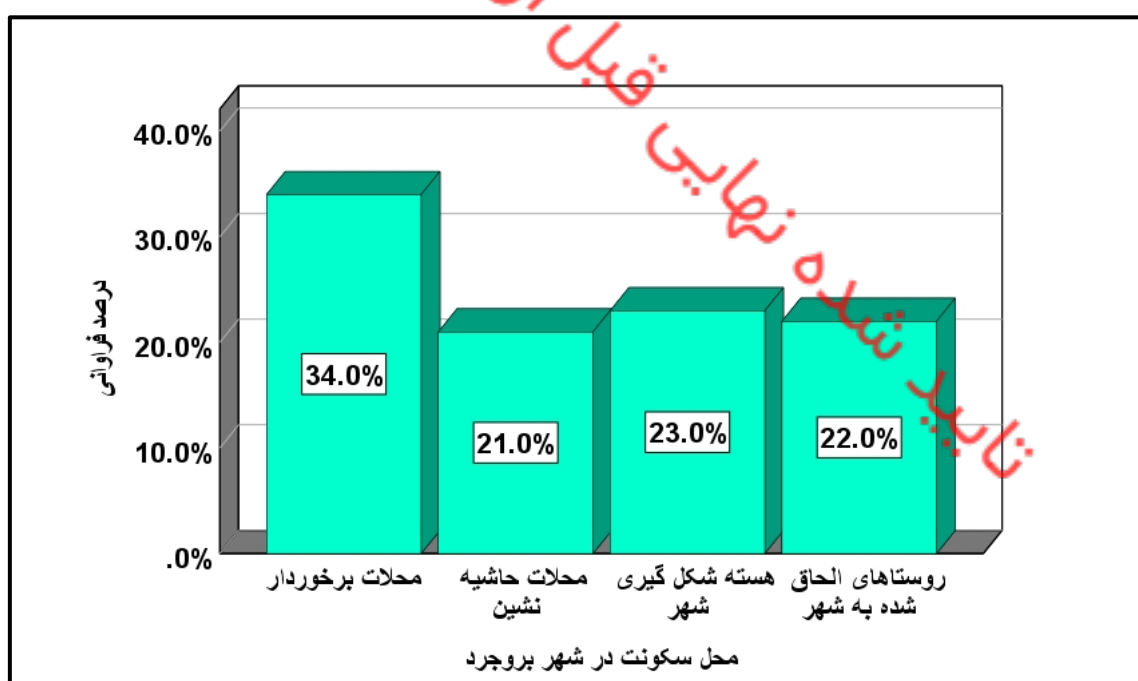
سال	۱۳۳۵-۴۵	۱۳۴۵-۵۵	۱۳۵۵-۶۵	۱۳۶۵-۷۵	۱۳۷۵-۸۵	۱۳۸۵-۹۰	۱۳۹۰-۱۳۹۵
نرخ رشد جمعیت	۳/۸	۳/۵	۶/۱	۱/۷۵	۰/۵۲	۰/۹۵	-۰/۴۳
سرشماری	۱۳۳۵	۱۳۴۵	۱۳۵۵	۱۳۶۵	۱۳۷۵	۱۳۸۵	۱۳۹۰
جمعیت شهر	۴۹۱۸۶	۷۱۴۸۶	۱۰۱۳۴۵	۱۸۳۱۶۰	۲۱۷۸۰۴	۲۲۹۵۴۱	۲۴۰۶۵۲
							۲۳۴۹۹۷

روش پژوهش

این پژوهش از نظر هدف کاربردی می‌باشد و از نظر روش تحقیق توصیفی - تحلیلی بر اساس مشاهدات مستقیم و توزیع پرسش‌نامه است. واحد فضایی اولیه محلات شهری شهر بروجرد می‌باشد که در پنج خوشه محلات حاشیه‌نشین، روستاهای الحاق شده به شهر، محلات برخوردار، شهرک‌های ازپیش برنامه ریزی شده و محلات هسته شکل‌گیری شهر دسته‌بندی می‌شوند که طبق آمارها خوشه شهرک‌های ازپیش برنامه ریزی شده حذف می‌شوند چون دارای جمعیت مهاجر خروجی از شهر نمی‌باشند. برای گردآوری داده‌ها از دو روش اسنادی و میدانی بهره گرفته شد. برای بخش علل مهاجرت مردم از شهر بروجرد پرسشنامه شهروندان در مقیاس لیکرت تهیه شده است. با توجه به طراحی سؤالات پرسشنامه علل مهاجرت از شهر بروجرد در محیط نرم افزار SPSS از آزمون آلفای کرونباخ بهره گرفته شد و ضریب آلفای کرونباخ بدست آمده 0/82 پایایی پرسشنامه را در سطح بسیار خوب تأیید می‌کند. روایی پرسشنامه توسط اساتید متخصص تأیید گردید. از روش نمونه‌گیری غیراحتمالی هدفمند استفاده شده است. با توجه به اینکه جمع‌آوری اطلاعات پیمایشی بوده و اطلاعات مورد بررسی صفت اسمی - ترتیبی بوده است و از طرفی آماری در مورد تعداد مهاجران خروجی ثبت نشده است از روش نمونه‌گیری غیراحتمالی هدفمند بهره برده ایم و برای تعیین حجم نمونه که مورد تأیید مبانی علمی برای تحقیقات پیمایشی است منطقی است مبنا را بر پرکردن 100 پرسشنامه گذاشته ایم. برای تجزیه و تحلیل داده‌های پرسشنامه از آزمون آنووا یا همان تحلیل واریانس یک طرفه در نرم افزار SPSS بهره گرفته ایم.

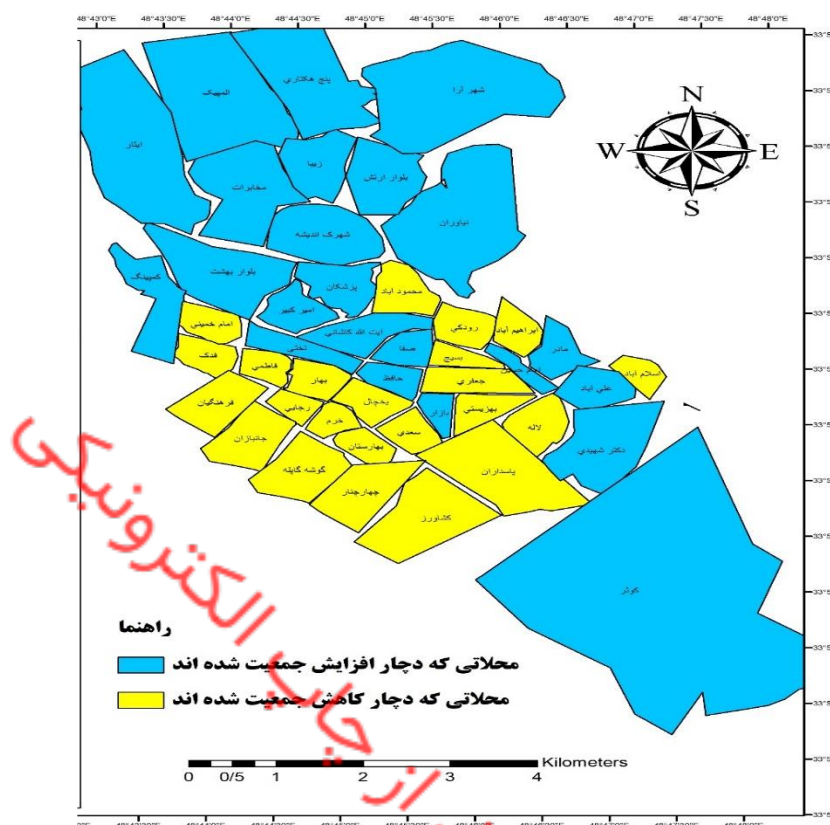
نتایج و بحث

بررسی علل مهاجرت از شهر بروجرد با استفاده از آزمون آنووا (تحلیل واریانس یک طرفه)

شکل ۲: مهاجران از شهر بروجرد بر اساس محل سکونت در مبدأ بر اساس پرسشنامه (منبع: یافته‌های پژوهش: ۱۴۰۴)

همانگونه که شکل شماره (۲) نشان می‌دهد مهاجرت کنندگان از شهر بروجرد بیشتر به ترتیب مربوط به محلات برخوردار، محلات هسته شکل‌گیری شهر، روستاهای الحاق شده به شهر و محلات حاشیه‌نشین می‌باشند.

نقشه ۲: محلات در حال رشد و انقباض یافته شهر بروجرد در فاصله سرشماری ۱۳۸۵-۱۳۹۵ (منبع: مرکز آمار؛ بلوک های آماری شهر بروجرد در سال های ۱۳۸۵ و ۱۳۹۵)

بیشتر کاهش جمعیت ابتدا در محلات حاشیه نشین و روستاهای الحاق شده به شهر رخ داده است. همچنین به ترتیب بیشترین میزان کاهش جمعیت پس از این دو خوشه مربوط به محلات برخوردار و محلات هسته شکل گیری شهر می باشد. هیچ یک از شهرک های از پیش برنامه ریزی شده دچار کاهش جمعیت نشده است.

جدول ۲: نتایج آزمون آماری آنووا برای متغیرهای شاخص اقتصادی در محلات مختلف شهر بروجرد (منبع: یافته های پژوهش؛ ۱۴۰۴)

متغیر	میانگین مربعات آماره f	Sig
امکان وجود فرصت های کاری بیشتر در خارج از این شهر	۰/۰۳۳	۰/۰۸۲
نبود فرصت های شغلی در شهر بروجرد	۰/۴۲۹	۰/۸۳۳
فرصت های شغلی پدید آمده توسط خویشاوندان و آشنایان از طریق روابط برای مهاجران در مبدأ	۹/۹۰۶	۶/۰۶۳
		<۰/۰۰۱

فقدان سرمایه گذاری ها و فرصت های کارآفرینی و نوآورانه	۵/۵۰۰	۴/۲۹۶	۰/۰۰۷
نبود تسهیلات بانکی مثل اعطای وام	۰/۵۸۷	۰/۵۳۱۰	۰/۶۶۳
تضعیف بخش کشاورزی و دامپروری	۲۰/۷۰۴	۱۸/۰۸۰	<۰/۰۰۱
نبود بازار مناسب برای فروش محصولات کشاورزی	۱۸/۹۷۴	۱۲/۶۷۸	<۰/۰۰۱
نبود تسهیلات لازم برای فعالیت کشاورزی	۲۲/۰۰۲	۱۶/۸۰۲	<۰/۰۰۱

با توجه مقدار آماره F و سطح معنی داری کوچکتر از 0/05 تفاوت معنی داری از نظر نمره میانگین میان محلات برخوردار، محلات حاشیه نشین، محلات هسته شکل گیری شهر و روستاهای الحاق شده به شهر برای متغیرهای شاخص اقتصادی از جمله فرصت های شغلی پدید آمده توسط خویشاوندان و آشنایان از طریق روابط برای مهاجران در مبدأ، فقدان سرمایه گذاری ها و فرصت های کارآفرینی و نوآورانه، تضعیف بخش کشاورزی و دامپروری، نبود بازار مناسب برای فروش محصولات کشاورزی و نبود تسهیلات لازم برای فعالیت کشاورزی تفاوت وجود دارد و این محلات از نظر نمرات میانگین پاسخگویان با هم اختلاف دارند و در واقع پاسخگویان در محلات مختلف در مورد علل مهاجرت از شهر بروجرد هم نظر نبوده اند. از طرفی با توجه به مقدار آماره F و سطح معنی داری بزرگتر از 0/05 از نظر نمره میانگین میان محلات برخوردار، محلات حاشیه نشین، محلات هسته شکل گیری شهر و روستاهای الحاق شده به شهر برای متغیرهای شاخص اقتصادی از جمله امکان وجود فرصت های کاری بیشتر در خارج از این شهر، نبود فرصت های شغلی در شهر بروجرد و نبود تسهیلات بانکی مثل اعطای وام تفاوت معنی داری وجود ندارد و این محلات از نظر نمره میانگین پاسخگویان با هم اختلافی ندارند و در واقع پاسخگویان در محلات مختلف در مورد علل مهاجرت از شهر بروجرد هم آرا بوده اند.

جدول ۳: نتایج آزمون آماری آتووا برای متغیرهای شاخص زیرساختی - کالبدی در محلات مختلف شهر بروجرد (منبع: یافته های پژوهش، ۱۴۰۴)

متغیر	میانگین مربعات آماره f	Sig
نبود کیفیت محله زندگی (امنیت محله، روشنایی کوچه ها، فضای سبز، نظافت محله و..)	۲/۵۹۱	۲/۱۹۰
نابرابری در امکانات و خدمات میان شهر بروجرد با مرکز استان و سایر شهرهای مقصد	۰/۹۸۴	۱/۵۱۳
نبود زیرساخت ها برای مشاغل اینترنتی و مجازی	۳/۰۱۹	۲/۹۰۰
کمبود مراکز آموزشی و تحصیلی	۳/۴۹۴	۳/۱۲۸
کمبود امکانات بهداشتی - درمانی	۴/۹۴۹	۴/۲۵۸
کمبود زیرساخت ها و امکانات ورزشی	۱/۶۴۷	۱/۲۴۶

کمبود امکانات تفریحی و گذران اوقات فراغت	۴/۸۹۴	۴/۱۵۹	۰/۰۰۸
فقدان امکانات برای زنان و دختران	۴/۱۹۵	۳/۲۷۹	۰/۰۲۴

با توجه مقدار آماره F و سطح معنی داری کوچکتر از 0/05 تفاوت معنی داری از نظر نمره میانگین میان محلات برخوردار، محلات حاشیه نشین، محلات هسته شکل گیری شهر و روستاهای الحاق شده به شهر برای متغیرهای شاخص زیرساختی - کالبدی از جمله نبود زیرساخت ها برای مشاغل اینترنتی و مجازی، کمبود مراکز آموزشی و تحصیلی، کمبود امکانات بهداشتی - درمانی، کمبود امکانات تفریحی و گذران اوقات فراغت و فقدان امکانات برای زنان و دختران وجود دارد. و این محلات از نظر نمرات میانگین پاسخگویان با هم اختلاف دارند و در واقع پاسخگویان در محلات مختلف در مورد علل مهاجرت از شهر بروجرد هم نظر نبوده اند. از طرفی با توجه به مقدار آماره F و سطح معنی داری بزرگتر از 0/05 از نظر نمره میانگین میان محلات برخوردار، محلات حاشیه نشین، محلات هسته شکل گیری شهر و روستاهای الحاق شده به شهر برای متغیرهای شاخص اقتصادی از جمله نابرابری در امکانات و خدمات میان شهر بروجرد با مرکز استان و سایر شهرهای مقصد و کمبود زیرساخت ها و امکانات ورزشی تفاوت معنی داری وجود ندارد. و این محلات از نظر نمره میانگین پاسخگویان با هم اختلافی ندارند و در واقع پاسخگویان در محلات مختلف در مورد علل مهاجرت از شهر بروجرد هم آرا بوده اند.

جدول ۴: نتایج آزمون آماری آنووا برای متغیرهای شاخص طبیعی در محلات مختلف شهر بروجرد (منبع: یافته های پژوهش)
(۱۴۰۴)

متغیر	میانگین مربعات آماره f	Sig
بروز خطر زلزله های ویرانگر در شهر بروجرد	۲/۰۸۴	۲/۸۱۶
بروز خشک سالی در سالیان اخیر در شهر بروجرد	۴۰/۸۶۱	۵۷/۸۷۴
		<۰/۰۰۱

با توجه مقدار آماره F و سطح معنی داری کوچکتر از 0/05 تفاوت معنی داری از نظر نمره میانگین میان محلات برخوردار، محلات حاشیه نشین، محلات هسته شکل گیری شهر و روستاهای الحاق شده به شهر برای متغیرهای شاخص طبیعی از جمله بروز خطر زلزله های ویرانگر در شهر بروجرد و بروز خشک سالی در سالیان اخیر در شهر بروجرد تفاوت معنی داری وجود ندارد و این محلات از نظر نمرات میانگین پاسخگویان با هم اختلاف دارند و در واقع پاسخگویان در محلات مختلف در مورد علل مهاجرت از شهر بروجرد هم نظر نبوده اند.

جدول ۵: نتایج آزمون آماری آنووا برای متغیرهای شاخص اجتماعی در محلات مختلف شهر بروجرد (منبع: یافته های پژوهش)
(۱۴۰۴)

متغیر	میانگین مربعات آماره f	Sig
مشکلات تشکیل خانواده برای خود یا فرزندان	۰/۶۲۹	۰/۹۱۴
وجود جرم و جنایت در شهر	۴/۱۵۷	۳/۲۶۹
وجود آزادی های فردی در شهرهای بزرگ	۲/۳۳۷	۱/۹۷۳
		۰/۱۲۳

انگیزه رشد و پیشرفت	۴/۶۶۷	۵/۸۰۷	۰/۰۰۱
تمایل هم طایفه ای ها و خویشاوندانی که سالیان پیش مهاجرت کرده اند برای ملحق شدن به آنها در مجموعه کاری و شغلیشان	۸/۱۸۱	۶/۵۴۲	<۰/۰۰۱
تشویق و تحریک اقوام و هم طایفه ای ها	۵/۱۳۰	۵/۳۱۰	۰/۰۰۲
حضور عشایر و مهاجران لک	۱۲/۶۰۷	۹/۲۹۷	<۰/۰۰۱
وضعیت آشفته فرهنگی شهر در اثر نزاع های طایفه ای - قبیله ای	۱۰/۷۱۰	۶/۱۶۵	<۰/۰۰۱
وجود اقوام و آشنایان در مقصد	۹/۰۱۹	۱۲/۸۲۱	<۰/۰۰۱
علاقه و تمایل شخصی به مهاجرت	۱۰/۷۰۵	۷/۳۰۷	<۰/۰۰۱

با توجه مقدار آماره F و سطح معنی داری کوچکتر از 0/05 تفاوت معنی داری از نظر نمره میانگین میان محلات برخوردار، محلات حاشیه نشین، محلات هسته شکل گیری شهر و روستاهای الحاق شده به شهر برای متغیرهای شاخص اجتماعی از جمله وجود جرم و جنایت در شهر، انگیزه رشد و پیشرفت، تمایل هم طایفه ای ها و خویشاوندانی که سالیان پیش مهاجرت کرده اند برای ملحق شدن به آنها در مجموعه کاری و شغلیشان تشویق و تحریک اقوام و هم طایفه ای ها، حضور عشایر و مهاجران لک، وضعیت آشفته فرهنگی شهر در اثر نزاع های طایفه ای - قبیله ای، وجود اقوام و آشنایان در مقصد و علاقه و تمایل شخصی به مهاجرت وجود ندارد و این محلات از نظر نمرات میانگین پاسخگویان با هم اختلاف دارند و در واقع پاسخگویان در محلات مختلف در مورد علل مهاجرت از شهر بروجرد هم نظر نبوده اند.

جدول ۶: نتایج آزمون آماری آنووا برای متغیرهای شاخص نهادی - سیاسی در محلات مختلف شهر بروجرد (منبع: یافته های پژوهش، ۱۴۰۴)

متغیر	میانگین مربعات	آماره F	Sig
نبود نهادها و سازمان های دولتی کافی در مبدأ	۱/۶۰۵	۱/۳۰۹	۰/۲۷۶
عملکرد ناکارآمد مسئولان شهر	۰/۱۲۰	۰/۱۴۲	۰/۹۳۵
مصوبات و طرح های دولتی به نفع مرکز استان	۰/۶۷۶	۰/۵۹۴	۰/۶۲۱

با توجه به مقدار آماره F و سطح معنی داری بزرگتر از 0/05 از نظر نمره میانگین میان محلات برخوردار، محلات حاشیه نشین، محلات هسته شکل گیری شهر و روستاهای الحاق شده به شهر برای متغیرهای شاخص نهادی - سیاسی از جمله نبود نهادها و سازمان های دولتی کافی در مبدأ، عملکرد ناکارآمد مسئولان شهر و مصوبات و طرح های دولتی به نفع مرکز استان تفاوت معنی داری وجود ندارد و تمامی پاسخگویان در محلات مختلف در مورد میزان اثرگذاری این عوامل بر مهاجرت از شهر بروجرد هم آرا بوده اند.

جدول ۷: بیان کیفیت تفاوت میانگین متغیرهای مهاجرت در میان خوشه های محلات بر اساس مقیاس لیکرت (منبع: یافته های پژوهش، ۱۴۰۴)

متغیر	خوشه محلات	مجموعه برای ضریب آلفا مساوی با ۰/۰۵
امکان وجود فرصت های کاری بیشتر در خارج از این شهر	روستاهای الحاق شده به شهر (N=۲۲)	۴/۲۷
	محلات حاشیه نشین (N=۲۱)	۴/۳۳
	محلات هسته شکل گیری شهر (N=۲۳)	۴/۳۵
	محلات برخوردار (N=۳۴)	۴/۳۵
سطح معنی داری		۰/۹۷۱
نبود فرصت های شغلی در شهر بروجرد	روستاهای الحاق شده به شهر	۴/۲۷
	محلات حاشیه نشین	۴/۵۲
	محلات هسته شکل گیری شهر	۴/۳۹
	محلات برخوردار	۴/۵۶
سطح معنی داری		۰/۵۱۳
فرصت های شغلی پدید آمده توسط خویشاوندان و آشنایان از طریق روابط برای مهاجران در مبدأ	محلات حاشیه نشین	۲/۳۳
	روستاهای الحاق شده به شهر	۲/۹۵
	محلات برخوردار	۳/۱۵
	محلات هسته شکل گیری شهر	۳/۹۶
سطح معنی داری		۰/۱۳۱
فقدان سرمایه گذاری ها و فرصت های کار آفرینی و نوآورانه	محلات حاشیه نشین	۲/۵۲
	محلات برخوردار	۳/۵۰
	روستاهای الحاق شده به شهر	۳/۵۰
	محلات هسته شکل گیری شهر	۳/۵۷
سطح معنی داری		۰/۹۹۷
نبود تسهیلات بانکی مثل اعطای وام	محلات برخوردار	۳/۵۶
	محلات حاشیه نشین	۳/۷۱
	محلات هسته شکل گیری شهر	۳/۷۸
	روستاهای الحاق شده به شهر	۳/۹۱
سطح معنی داری		۰/۶۵۷
تضعیف بخش کشاورزی و دامپروری	محلات هسته شکل گیری شهر	۱/۸۳
	محلات برخوردار	۲/۵۹
	محلات حاشیه نشین	۳/۱۴
	روستاهای الحاق شده به شهر	۴/۰۹
سطح معنی داری		۰/۰۷۱
نبود بازار مناسب برای فروش محصولات کشاورزی	محلات هسته شکل گیری شهر	۱/۷۴
	محلات برخوردار	۲/۵۳
	محلات حاشیه نشین	۲/۷۶
	روستاهای الحاق شده به شهر	۳/۹۵
سطح معنی داری		۰/۱۱۹
نبود تسهیلات لازم برای فعالیت کشاورزی	محلات هسته شکل گیری شهر	۱/۷۴
	محلات برخوردار	۲/۵۰
	محلات حاشیه نشین	۲/۹۵
	روستاهای الحاق شده به شهر	۴/۰۹
سطح معنی داری		۰/۱۰۳
نبود کیفیت محله زندگی (امنیت محله، روشنایی کوچه ها، فضای سبز، نظافت محله و..)	محلات حاشیه نشین	۲/۷۱
	محلات برخوردار	۲/۹۷
	روستاهای الحاق شده به شهر	۳/۱۴
	محلات هسته شکل گیری شهر	۳/۵۲

سطح معنی داری	۰/۰۵۵	
نبود زیرساخت ها برای	۲/۲۴	محلات حاشیه نشین
مشاغل اینترنتی و مجازی	۲/۶۱	محلات هسته شکل گیری شهر
	۲/۶۸	روستاهای الحاق شده به شهر
	۳/۰۶	محلات برخوردار
سطح معنی داری	۰/۴۳۶	۰/۴۲۳
نابرابری در امکانات و خدمات	۳/۶۲	محلات حاشیه نشین
میان شهر بروجرد با مرکز	۳/۷۱	محلات برخوردار
استان و سایر شهرهای مقصد	۳/۸۷	محلات هسته شکل گیری شهر
	۴/۰۹	روستاهای الحاق شده به شهر
سطح معنی داری	۰/۱۸۴	
کمبود مراکز آموزشی و	۲/۷۶	محلات حاشیه نشین
تحصیلی	۳/۰۵	روستاهای الحاق شده به شهر
	۳/۲۶	محلات هسته شکل گیری شهر
	۳/۶۲	محلات برخوردار
سطح معنی داری	۰/۳۶۲	۰/۲۴۴
کمبود امکانات بهداشتی -	۲/۶۷	محلات حاشیه نشین
درمانی	۳/۳۵	محلات هسته شکل گیری شهر
	۳/۳۶	روستاهای الحاق شده به شهر
	۳/۷۴	محلات برخوردار
سطح معنی داری	۰/۱۱۹	۰/۵۹۸
کمبود زیرساخت ها و	۲/۷۱	محلات حاشیه نشین
امکانات ورزشی	۳/۰۹	روستاهای الحاق شده به شهر
	۳/۱۷	محلات هسته شکل گیری شهر
	۳/۳۲	محلات برخوردار
سطح معنی داری	۲/۰۵	
کمبود امکانات تفریحی و	۲/۱۳	محلات حاشیه نشین
گذران اوقات فراغت	۲/۱۴	محلات هسته شکل گیری شهر
	۲/۹۱	روستاهای الحاق شده به شهر
سطح معنی داری	۰/۹۹۲	۰/۰۶۶
فقدان امکانات برای زنان و	۲/۹۱	روستاهای الحاق شده به شهر
دختران	۳	محلات حاشیه نشین
	۳/۳۰	محلات هسته شکل گیری شهر
	۳/۷۶	محلات برخوردار
سطح معنی داری	۰/۶۲۰	۰/۰۹۵
بروز خطر زلزله های ویرانگر	۱/۹۰	محلات حاشیه نشین
در شهر بروجرد	۱/۹۱	محلات برخوردار
	۲/۳۲	روستاهای الحاق شده به شهر
	۲/۴۸	محلات هسته شکل گیری شهر
سطح معنی داری	۰/۱۰۲	
بروز خشک سالی در سالیان	۱/۵۶	محلات برخوردار
اخیر در شهر بروجرد	۱/۷۴	محلات هسته شکل گیری شهر
	۳/۵۷	محلات حاشیه نشین
	۴/۰۹	روستاهای الحاق شده به شهر
سطح معنی داری	۳/۹۱	
		محلات هسته شکل گیری شهر

مشکلات تشکیل خانواده برای خود یا فرزندان	محلات برخوردار	۳/۹۴	۴
	محلات حاشیه نشین		
	روستاهای الحاق شده به شهر	۴/۲۷	۰/۴۳۸
سطح معنی داری			
وجود جرم و جنایت در شهر	روستاهای الحاق شده به شهر	۲/۵۵	۲/۹۵
	محلات حاشیه نشین	۲/۹۵	۳/۳۸
	محلات برخوردار	۳/۳۸	۳/۴۳
	محلات هسته شکل گیری شهر		۰/۴۵۱
سطح معنی داری			
وجود آزادی های فردی در شهرهای بزرگ	محلات حاشیه نشین	۲/۸۶	۲/۸۷
	محلات هسته شکل گیری شهر		۳/۲۹
	محلات برخوردار	۳/۲۹	۳/۵۰
	روستاهای الحاق شده به شهر		۰/۱۷۷
سطح معنی داری			
انگیزه رشد و پیشرفت	محلات حاشیه نشین	۳/۲۴	۳/۵۹
	محلات هسته شکل گیری شهر	۳/۵۹	۳/۷۸
	محلات برخوردار	۳/۷۸	۴/۲۴
	روستاهای الحاق شده به شهر		۰/۰۶۷
سطح معنی داری			
تمایل هم طایفه ای ها و خویشاوندانی که سالیان پیش مهاجرت کرده اند برای ملحق شدن به آنها در مجموعه کاری و شغلیشان	محلات حاشیه نشین	۲	۲/۴۵
	روستاهای الحاق شده به شهر	۲/۴۵	۲/۸۲
	محلات برخوردار	۲/۸۲	۳/۴۳
	محلات هسته شکل گیری شهر		۰/۰۳۳۶
سطح معنی داری			
تشویق و تحریک اقوام و هم طایفه ای ها	محلات حاشیه نشین	۲/۸۱	۳
	محلات برخوردار	۳	۳/۵۲
	روستاهای الحاق شده به شهر	۳/۵۲	۳/۸۳
	محلات هسته شکل گیری شهر		۰/۷۱۴
سطح معنی داری			
حضور عشایر و مهاجران لک	محلات حاشیه نشین	۲/۱۹	۲/۸۲
	محلات برخوردار	۲/۸۲	۳
	روستاهای الحاق شده به شهر	۳	۴
	محلات هسته شکل گیری شهر		۰/۰۸۱
سطح معنی داری			
وضعیت آشفته فرهنگی شهر در اثر نزاع های طایفه ای - قبیله ای	محلات حاشیه نشین	۲/۶۷	۳/۳۲
	محلات برخوردار	۳/۳۲	۳/۵۵
	روستاهای الحاق شده به شهر	۳/۵۵	۴/۳۵
	محلات هسته شکل گیری شهر		۰/۱۵۶
سطح معنی داری			
وجود اقوام و آشنایان در مقصد	محلات حاشیه نشین	۲/۳۳	۳/۳۶
	روستاهای الحاق شده به شهر	۳/۳۶	۳/۴۷
	محلات برخوردار	۳/۴۷	۳/۸۳
	محلات هسته شکل گیری شهر		۰/۲۲۹
سطح معنی داری			
	روستاهای الحاق شده به شهر	۲/۴۵	

علاقه و تمایل شخصی به مهاجرت	محلات حاشیه نشین	۲/۴۸	
	محلات هسته شکل گیری شهر	۳/۰۹	۳/۰۹
	محلات برخوردار	۳/۷۶	
سطح معنی داری		۰/۲۷۳	۰/۲۱۷
نبود نهادهای سازمان های دولتی کافی در مبدأ	محلات هسته شکل گیری شهر	۲/۷۴	
	محلات حاشیه نشین	۳	
	روستاهای الحاق شده به شهر	۳/۰۹	
	محلات برخوردار	۳/۳۲	
سطح معنی داری		۰/۲۶۵	
عملکرد ناکارآمد مسئولان شهر	محلات برخوردار	۴/۲۴	
	محلات هسته شکل گیری شهر	۴/۳۰	
	روستاهای الحاق شده به شهر	۴/۳۶	
	محلات حاشیه نشین	۴/۳۸	
سطح معنی داری		۰/۹۴۶	
مصوبات و طرح های دولتی به نفع مرکز استان	محلات حاشیه نشین	۳/۷۱	
	محلات برخوردار	۳/۸۵	
	روستاهای الحاق شده به شهر	۴/۰۵	
	محلات هسته شکل گیری شهر	۴/۰۹	
سطح معنی داری		۰/۶۲۱	
عملکرد ناکارآمد مسئولان شهر	محلات برخوردار	۴/۲۴	
	محلات هسته شکل گیری شهر	۴/۳۰	
	روستاهای الحاق شده به شهر	۴/۳۶	
	محلات حاشیه نشین	۴/۳۸	
سطح معنی داری		۰/۹۴۶	
مصوبات و طرح های دولتی به نفع مرکز استان	محلات حاشیه نشین	۳/۷۱	
	محلات برخوردار	۳/۸۵	
	روستاهای الحاق شده به شهر	۴/۰۵	
	محلات هسته شکل گیری شهر	۴/۰۹	
سطح معنی داری		۰/۶۲۱	

بر اساس نتایج آزمون مجموعه های همگن بر اساس طیف لیکرت بیشترین نمره میانگین پاسخگویان برای تأثیر متغیر امکان وجود فرصت های کاری بیشتر در خارج از این شهر در مهاجرت از شهر بروجرد به ترتیب در محلات برخوردار و هسته شکل گیری شهر، محلات حاشیه نشین و روستاهای الحاق شده به شهر با نمرات میانگین 4/33، 4/35، 4/27 بوده است. بیشترین نمره میانگین پاسخگویان برای متغیر نبود فرصت های شغلی در شهر بروجرد به ترتیب در محلات برخوردار، محلات حاشیه نشین، محلات هسته شکل گیری شهر و روستاهای الحاق شده به شهر با نمرات میانگین 4/56، 4/39، 4/27 بوده است. بیشترین نمره میانگین پاسخگویان برای متغیر فرصت های شغلی پدید آمده توسط خویشاوندان و آشنایان از طریق روابط برای مهاجران در مبدأ به ترتیب در محلات هسته شکل گیری شهر، محلات برخوردار، روستاهای الحاق شده به شهر و محلات حاشیه نشین با نمرات میانگین 3/15، 2/95، 2/33 بوده است. بیشترین نمره میانگین پاسخگویان برای متغیر فقدان سرمایه گذاری ها و فرصت های کارآفرینی و نوآورانه به ترتیب در محلات هسته شکل گیری شهر، روستاهای الحاق شده به شهر و محلات برخوردار و محلات حاشیه نشین با نمرات میانگین 3/57، 3/50، 2/52 بوده است. بیشترین نمره میانگین پاسخگویان برای متغیر نبود تسهیلات

بانکی مثل اعطای وام به ترتیب در محلات روستاهای الحاق شده به شهر، محلات هسته شکل گیری شهر، محلات حاشیه نشین و محلات برخوردار با نمرات میانگین 3/91، 3/78، 3/71 و 3/56 بوده است. بیشترین نمره میانگین پاسخگویان برای متغیر تضعیف بخش کشاورزی و دامپروری به ترتیب در محلات روستاهای الحاق شده به شهر، محلات حاشیه نشین، محلات برخوردار و محلات هسته شکل گیری شهر با نمرات میانگین 4/09، 3/14، 2/59 و 1/83 بوده است. بیشترین نمره میانگین پاسخگویان برای متغیر نبود بازار مناسب برای فروش محصولات کشاورزی به ترتیب در محلات روستاهای الحاق شده به شهر، محلات حاشیه نشین، محلات برخوردار و محلات هسته شکل گیری شهر با نمرات میانگین 3/95، 2/76، 2/53 و 1/74 بوده است. بیشترین نمره میانگین برای متغیر نبود تسهیلات لازم برای فعالیت کشاورزی به ترتیب در محلات روستاهای الحاق شده به شهر، محلات حاشیه نشین، محلات برخوردار و محلات هسته شکل گیری شهر با نمرات میانگین 4/09، 2/95، 2/50 و 1/74 بوده است. بیشترین نمره میانگین برای متغیر نبود کیفیت محله زندگی (امنیت محله، روشنایی کوچه ها، فضای سبز، نظافت محله و...) به ترتیب در محلات هسته شکل گیری شهر، روستاهای الحاق شده به شهر، محلات برخوردار و محلات حاشیه نشین با نمرات میانگین 3/52، 3/14، 2/97 و 2/71 بوده است. بیشترین نمره میانگین برای متغیر نبود زیرساخت ها برای مشاغل اینترنتی و مجازی به ترتیب در محلات برخوردار، روستاهای الحاق شده به شهر، محلات هسته شکل گیری شهر و محلات حاشیه نشین با نمرات میانگین 3/06، 2/68، 2/61 و 2/24 بوده است. بیشترین نمره میانگین پاسخگویان برای متغیر نابرابری در امکانات و خدمات میان شهر بروجرد با مرکز استان و سایر شهرهای مقصد به ترتیب در محلات روستاهای الحاق شده به شهر، محلات هسته شکل گیری شهر، روستاهای الحاق شده به شهر و محلات حاشیه نشین با نمرات میانگین 4/09، 3/87، 3/71 و 3/62 بوده است. بیشترین نمره میانگین پاسخگویان برای متغیر کمبود مراکز آموزشی و تحصیلی به ترتیب در محلات برخوردار، محلات هسته شکل گیری شهر، روستاهای الحاق شده به شهر و محلات حاشیه نشین با نمرات میانگین 3/62، 3/26، 3/05 و 2/76 بوده است. بیشترین نمره میانگین پاسخگویان برای متغیر کمبود امکانات بهداشتی - درمانی به ترتیب در محلات برخوردار، روستاهای الحاق شده به شهر، محلات هسته شکل گیری شهر و محلات حاشیه نشین با نمرات میانگین 3/74، 3/36، 3/35 و 2/67 بوده است. بیشترین نمره میانگین پاسخگویان برای متغیر کمبود زیرساخت ها و امکانات ورزشی به ترتیب در محلات برخوردار، محلات هسته شکل گیری شهر، روستاهای الحاق شده به شهر و محلات حاشیه نشین با نمرات میانگین 3/32، 3/17، 3/09 و 2/71 بوده است. بیشترین نمره میانگین پاسخگویان برای متغیر کمبود امکانات تفریحی و گذران اوقات فراغت به ترتیب در محلات برخوردار، روستاهای الحاق شده به شهر، محلات هسته شکل گیری شهر و محلات حاشیه نشین با نمرات میانگین 2/91، 2/14، 2/13 و 2/05 بوده است. بیشترین نمره میانگین پاسخگویان برای متغیر فقدان امکانات برای زنان و دختران به ترتیب در محلات برخوردار، محلات هسته شکل گیری شهر، محلات حاشیه نشین و روستاهای الحاق شده به شهر با نمرات میانگین 3/76، 3/30، 3 و 2/91 بوده است. بیشترین نمره میانگین پاسخگویان برای متغیر بروز خطر زلزله های ویرانگر در شهر بروجرد به ترتیب در محلات هسته شکل گیری شهر، روستاهای الحاق شده به شهر، محلات برخوردار و محلات حاشیه نشین با نمرات میانگین 2/48، 2/32، 1/91 و 1/90 بوده است. بیشترین نمره میانگین پاسخگویان برای متغیر مشکلات تشکیل خانواده برای خود یا فرزندان به ترتیب در محلات روستاهای الحاق شده به شهر، محلات حاشیه نشین، محلات برخوردار و محلات هسته شکل گیری شهر با نمرات میانگین 4/27، 4، 3/94 و 3/91 بوده است. بیشترین نمره میانگین برای متغیر وجود جرم و جنایت در شهر به ترتیب در محلات هسته شکل گیری شهر، محلات برخوردار، محلات حاشیه نشین و روستاهای الحاق شده به شهر با نمرات میانگین 3/43، 3/38، 2/95 و 2/55 بوده است. بیشترین نمره میانگین برای متغیر وجود آزادی های فردی در شهرهای بزرگ به ترتیب در محلات روستاهای الحاق شده به شهر، محلات برخوردار، محلات هسته شکل گیری شهر و محلات حاشیه نشین با نمرات میانگین 3/50، 3/29، 2/87 و 2/86 بوده است. بیشترین نمره میانگین پاسخگویان برای متغیر انگیزه رشد و پیشرفت به ترتیب در محلات روستاهای الحاق شده به شهر، محلات برخوردار،

محلات هسته شکل گیری شهر و محلات حاشیه نشین با نمرات میانگین 3/78، 4/24، 3/59 و 3/24 بوده است. بیشترین نمره میانگین پاسخگویان برای متغیر تمایل هم طایفه ای ها و خویشاوندانی که سالیان پیش مهاجرت کرده اند برای ملحق شدن به آنها در مجموعه کاری و شغلیشان به ترتیب در محلات هسته شکل گیری شهر، محلات برخوردار، روستاهای الحاق شده به شهر و محلات حاشیه نشین به ترتیب با نمرات میانگین 3/43، 2/82، 2/45 و 2 بوده است. بیشترین نمره میانگین پاسخگویان برای متغیر تشویق و تحریک اقوام و هم طایفه ای ها به ترتیب در محلات هسته شکل گیری شهر، روستاهای الحاق شده به شهر، محلات برخوردار و محلات حاشیه نشین بوده است. بیشترین نمره میانگین پاسخگویان برای متغیر حضور عشایر و مهاجران لک به ترتیب در محلات هسته شکل گیری شهر، روستاهای الحاق شده به شهر، محلات برخوردار و محلات حاشیه نشین به ترتیب با نمرات میانگین 3، 2/82 و 2/19 بوده است. بیشترین نمره میانگین پاسخگویان برای متغیر وضعیت آشفته فرهنگی شهر در اثر نزاع های طایفه ای - قبیله ای به ترتیب در محلات هسته شکل گیری شهر، روستاهای الحاق شده به شهر، محلات برخوردار و محلات حاشیه نشین به ترتیب با نمرات میانگین 3/55، 3/32 و 2/67 بوده است. بیشترین نمره میانگین پاسخگویان برای متغیر وجود اقوام و آشنایان در مقصد به ترتیب در محلات هسته شکل گیری شهر، محلات برخوردار، روستاهای الحاق شده به شهر و محلات حاشیه نشین به ترتیب با نمرات میانگین 3/83، 3/47، 3/36 و 2/33 بوده است. بیشترین نمره میانگین پاسخگویان برای متغیر علاقه و تمایل شخصی به مهاجرت به ترتیب در محلات برخوردار، محلات هسته شکل گیری شهر، محلات حاشیه نشین و محلات روستاهای الحاق شده به شهر به ترتیب با نمرات میانگین 3/76، 3/09، 2/48 و 2/45 بوده است. بیشترین نمره پاسخگویان برای متغیر نبود نهادها و سازمان های دولتی کافی در مبدأ به ترتیب در محلات برخوردار، روستاهای الحاق شده به شهر، محلات حاشیه نشین و محلات هسته شکل گیری شهر به ترتیب با نمرات میانگین 3/32، 3/09، 3 و 2/74 بوده است. بیشترین نمره پاسخگویان برای متغیر عملکرد ناکارآمد مسئولان شهر به ترتیب در محلات حاشیه نشین، روستاهای الحاق شده به شهر، محلات هسته شکل گیری شهر و محلات برخوردار به ترتیب با نمرات میانگین 4/38، 4/36، 4/30 و 4/24 بوده است. بیشترین نمره میانگین برای متغیر مصوبات و طرح های دولتی به نفع مرکز استان به ترتیب در محلات هسته شکل گیری شهر، روستاهای الحاق شده به شهر، محلات برخوردار و محلات حاشیه نشین به ترتیب با نمرات میانگین ۴/۰۹، ۴/۰۵، ۳/۸۵ و ۳/۷۱ بوده است.

نتیجه گیری

مهاجرت منجر به کاهش پایدار جمعیت شهر بروجرد می شود که اولین و مهم ترین نشانه انقباض شهری می باشد. محله های مسکونی به تدریج خالی شده و نرخ خانه های خالی افزایش می یابد. با کاهش جمعیت کاهش تقاضا برای خدمات اتفاق می افتد که این امر سبب تعطیلی کسب و کارها می شود و مهاجرت در یک چرخه معیوب تشدید می شود. با تشدید مهاجرت فضای شهری تکه تکه می شود و محلات حاشیه نشین، روستاهای الحاق شده به شهر و محلات هسته شکل گیری شهر با کاهش جمعیت رو به رو می شوند و از طرفی جمعیت در شهرک های از پیش برنامه ریزی شده و محلات برخوردار افزایش می یابد این روند سبب مهاجرت مردم از محله ای به محله ی دیگر یا شهر دیگر می شود طبقات متوسط روی به جابه جایی های برون شهری می آورند به نحوی که در شهر بروجرد جمعیت زیادی از محلات هسته شکل گیری شهر به تهران نقل مکان می کنند. بر اساس نتایج آزمون آنووا و نتایج آزمون مجموعه های همگن در تمامی محلات متغیرهای امکان وجود فرصت های کاری بیشتر در خارج از این شهر، نبود فرصت های شغلی در شهر بروجرد، فرصت های شغلی پدید آمده توسط خویشاوندان و آشنایان از طریق روابط برای مهاجران در مبدأ، نبود تسهیلات بانکی مثل اعطای وام، نابرابری در امکانات و خدمات میان شهر بروجرد با مرکز استان و سایر شهرهای مقصد، مشکلات تشکیل خانواده برای خود یا فرزندان، انگیزه رشد و پیشرفت، عملکرد ناکارآمد مسئولان شهر و مصوبات و طرح های دولتی به نفع مرکز استان در مهاجرت مردم از شهر بروجرد اثرگذار هستند. بر اساس نمرات میانگین در محلات هسته شکل گیری شهر مهم ترین عوامل مهاجرت از شهر بروجرد بر اساس نمرات میانگین پاسخگویان به ترتیب عواملی همچون

نبود فرصت های شغلی در شهر بروجرد، عملکرد ناکارآمد مسئولان شهر، امکان وجود فرصت های کاری بیشتر در خارج از این شهر، وضعیت آشفته فرهنگی شهر در اثر نزاع های طایفه ای - قبیله ای، مشکلات تشکیل خانواده برای خود یا فرزندان، مصوبات و طرح های دولتی به نفع مرکز استان و... می باشند. که این مورد با یافته های تحقیقی غلامی گوهره (1402)، منصور زاده و همکاران (14019)، ژانگ و اوچیای (2024)، اسروکا (2020) و دنگ و همکاران (2019) همخوانی دارد. مهم ترین عوامل مهاجرت از شهر بروجرد در محلات برخوردار به ترتیب عواملی همچون نبود فرصت های شغلی در شهر بروجرد، امکان وجود فرصت های کاری بیشتر در خارج از این شهر، عملکرد ناکارآمد مسئولان شهر، مشکلات تشکیل خانواده برای خود یا فرزندان، انگیزه رشد و پیشرفت و... بوده است. بر اساس نمرات میانگین در محلات روستاهای الحاق شده به شهر مهم ترین عوامل مهاجرت به ترتیب عواملی همچون عملکرد ناکارآمد مسئولان شهر، مشکلات تشکیل خانواده برای خود یا فرزندان، امکان وجود فرصت های کاری بیشتر در خارج از این شهر، نبود فرصت های شغلی در شهر بروجرد (همگی این متغیرها دارای نمره میانگین یکسان بودند)، تضعیف بخش کشاورزی و دامپروری، نبود تسهیلات لازم برای فعالیت کشاورزی، بروز خشک سالی در سالیان اخیر در شهر بروجرد (همگی این متغیرها نیز دارای نمره میانگین یکسان بودند)، مصوبات و طرح های دولتی به نفع مرکز استان و... می باشند. بر اساس نمرات میانگین در محلات حاشیه نشین، مهم ترین عوامل مهاجرت به ترتیب عواملی همچون نبود فرصت های شغلی در شهر بروجرد، عملکرد ناکارآمد مسئولان شهر، مشکلات تشکیل خانواده برای خود یا فرزندان و... می باشند. اثرات بلند مدت پدیده مهاجرت بر انقباض شهری شامل مواردی همچون پیری جمعیت، کاهش نیروی کار، تعطیلی کسب و کارهای کوچک، کاهش جذب سرمایه، افزایش خانه های خالی و متروکه، افت کیفیت زیرساخت ها و تأسیسات شهری، افزایش محله های ناامن، تعطیلی مدارس و مراکز آموزشی، کاهش کیفیت خدمات درمانی، کاهش حمل و نقل عمومی، گسست اجتماعی، کاهش نشاط اجتماعی، افزایش مشکلات روانی، رهاسازی زمین های کشاورزی، افزایش پدیده حاشیه نشینی و تخریب محیط زیست می باشد.

سپاسگزاری: از سردبیر محترم مجله و کارشناس محترم مجله و صفحه محترم آرا مجله و داوران کمال تقدیر و تشکر را دارم.

حامی مالی: بنا به اظهار نویسنده مسئول، این مقاله حامی مالی نداشته است.

سهام نویسندگان در پژوهش: نگارنده در نگارش و تنظیم مقاله حاضر نقش و سهم تام دارد.

تضاد منافع: نویسنده اعلام می دارد هیچ تضاد منافی در رابطه با نویسندگی و یا انتشار این مقاله ندارد.

References

- Adeli, Z. & Pirasteh, A. 2024. Analyzing the Concept of Urban Shrinkage and Its Contributing Factors (Case Study: Arkavaz City, Ilam Province). *Journal of Urban Economics and Planning*: 5(1), 22-39. https://www.juep.net/article_195430.html. (In Persian)
- Ahmadihandjerdi, H. 2004. Investigating the causes and spatial consequences of population displacement in Tehran Pars within District 8 [Master's thesis, Shahid Beheshti University] (In Persian)
- Audirac, I. 2018. "Shrinking cities: An unfit term for American urban policy?" *Cities*: 75: 12-19. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2017.12.002>.
- Barasheva, E. et al. 2021. Typology of urban shrinkage in Russia: Trajectories of Russian cities. *Journal of Urban Planning and Development* 147(4): 05021035. [https://doi.org/10.1061/\(ASCE\)UP.1943-5444.0000747](https://doi.org/10.1061/(ASCE)UP.1943-5444.0000747)
- Czaika, M. & Haas, H. 2021. The globalization of migration: Has the world become more migratory? *International Migration Review*: 55(1), 3-32. <https://doi.org/10.1177/0197918320918532>.
- Deng, T. Wang, D. Yang, Y. & Yang, H. 2019. Shrinking cities in growing China: Did high-speed rail further aggravate urban shrinkage? *Cities*: 86, 210-219. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2018.09.017>
- Docquier, F. & Machado, J. 2023. Climate change and migration: A global perspective. *World Development*: 161, 106-125. <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2022.106125>.

- Dustmann, C. Fasani, F. & Speciale, B. 2022. Migration and economic recovery after the COVID-19 pandemic. *Journal of Economic Perspectives*: 36(4), 189-210. <https://doi.org/10.1257/jep.36.4.189>.
- Emko Consulting Engineers 2011. Comprehensive Development and Urban Planning Studies of Borujerd City. <https://www.shahrnegar.com/product/master-plan-boroujerd-city> (In Persian)
- Eskandari, A. 2014. Comparison of migrant and resident populations and assessment of push-pull factors in Miyaneh County [Master's thesis, Islamic Azad University, Central Tehran Branch] <https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/d6d640224bbc7ca318c4543e9d894a7a> (In Persian)
- Frolov, I. P. & Volkov, A. S. 2022. Urban shrinkage in post-industrial Russia: Migration patterns and economic decline in mono-industrial cities. *Progress in Planning*: 78(4), 102-125. <https://doi.org/10.1016/j.progress.2022.100876>
- Gao, Z., Zhang, H., Liu, Y., & Zhang, A. 2021. Identification and mechanisms of regional urban shrinkage: A case study of Wuhan city in the heart of rapidly growing China. *Journal of Urban Planning and Development*: 147 (1), 05020033. [https://doi.org/10.1061/\(ASCE\)UP.1943-5444.0000659](https://doi.org/10.1061/(ASCE)UP.1943-5444.0000659)
- Gholami Gohareh, M. R. 2023. The phenomenon of urban shrinkage: A neglected concept in domestic theoretical literature; Case study: Harsin city. *Sofeh*: 33(2), 81-104. <https://doi.org/10.48308/sofeh.33.2.81> (In Persian)
- Haase, A. et al. 2021. "The Role of Migration in Urban Shrinkage: A European Perspective. *Urban Studies*: 58(5), 1024-1040. <https://doi.org/10.1177/0042098020922260>
- Hu, D. 2021. "Identification of Shrinking Cities on the Main Island of Taiwan Based on Census Data and Population Registers: A Spatial Analysis. *ISPRS International Journal of Geo-Information*: 10(10): 694. <https://doi.org/10.3390/ijgi10100694>
- Irandoost, K. Buchani, M. H. & Tavallaei, R. 2013. Analysis of the transformation pattern of internal migration in Iran with emphasis on urban migration. *Urban Studies Quarterly (Scientific-Research Journal)*, 6, 105-118 https://urbstudies.uok.ac.ir/article_5569.html(In Persian)
- Liu, Z. & Wang, Y. 2022. Shrinking Cities in China: How Migration and Policy Shape Urban Decline. *Habitat International*: 119, 102478. <https://doi.org/10.1016/j.habitatint.2021.102478>
- Mansourzadeh, A. M. Sasanpour, F. Shamaei, A. & Fasihi, H. 2022. The future of small border towns affected by urban shrinkage: Case study of Arkwaz city. *Journal of Urban and Spatial Geography*: 9(1), 12-30. <https://doi.org/10.22103/JUSG.2022.2069> (In Persian)
- Markwart, L. & Degtyareva, A. 2021. The paradox of shrinking prosperity: Economic growth amidst population decline in Eastern German cities. *European Planning Studies*: 29(8), 1439-1460. <https://doi.org/10.1080/09654313.2021.1895082>
- Martinez-Fernandez, C. 2020. Shrinking Cities in Australia: Migration and Urban Decline in Regional Areas. *Cities*, 97, 102523. <https://doi.org/10.1016/j.habitatint.2019.102078>
- Massey, D. S. Arango, J. Hugo, G. Kouaouci, A., Pellegrino, A., & Taylor, J. E. 1993. Theories of international migration: A review and appraisal. *Population and Development Review*: 19(3), 431-466. <https://doi.org/10.2307/2938462>.
- Reckien, D. & Martinez-Fernandez, C. 2011. Why do cities shrink?. *European planning studies*: 19(8), 1375-1397. <https://doi.org/10.1080/09654313.2011.593333>
- Reis, J. P. & Bent, T. D. 2019. Shrinking smart? Urban sustainability and population decline in Portugal's interior regions. *Land Use Policy*: 83, 532-545. <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2019.02.032>.
- Rezaei, M. & Sadeghi, R. 2021. The migration aspiration: Iranians' intention to migrate and its determinants. *Contemporary Sociological Research Journal (Biannual)*: 10(18), 35-62. (In Persian) <https://doi.org/10.22084/csr.2021.21216.1772>
- Sjaastad, L. A. 1962. The costs and returns of human migration. *Journal of Political Economy*: 70(5), 80-93. <https://doi.org/10.1086/258726>.
- Sroka, B. T. 2022. Urban shrinkage as a catalyst of a transition, revolving around definitions. *Sustainability*: 14(20), 13203. <https://doi.org/10.3390/su142013203>
- Stark, O. & Bloom, D. E. 1985. The new economics of labor migration. *The American Economic Review*: 75(2), 173-178. <https://doi.org/10.2307/1805591>
- Statistical Center of Iran 2016. General Population and Housing Census. (In Persian) <https://amar.org.ir/salnameh-amari>
- Wallerstein, I. 1974. The modern world-system I: Capitalist agriculture and the origins of the European world-economy in the sixteenth century. Academic Press. <https://doi.org/10.1016/C2013-0-07484-7>
- Zhang, Y. & Ochiai, C. 2024. Urban shrinkage research: A systematic literature review. *Urban and Regional Planning Review*: 11, 113-132. <https://doi.org/10.14398/urpr.11.113>

تأیید شده نهایی قبل از چاپ الکترونیکی